

N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 6 mars 1894, kl. 1 e. m.

Memorial, angående verkställd granskning af riksbankens styrelse och förvaltning.

Efter att numera hafva fullbordat den undersökning och granskning af riksbankens tillstånd, styrelse och förvaltning, som bankoutskottet enligt § 4 i den för utskottet gällande instruktion har till åliggande att verkställa, får utskottet härmed i ämnet till Riksdagen afgifva berättelse.

Enär ansvarsfrihet blifvit fullmäktige i riksbanken beviljad för bankens förvaltning i dess helhet under år 1891 samt hvad angår fullmäktiges i protokoll antecknade beslut och åtgärder för tiden intill den 15 januari 1893, har utskottet på grund af sitt ofvanberörda åliggande tagit närmare kännedom af fullmäktiges allmänna och särskilda protokoll samt skrivelser från och med sistnämnda dag till innevarande riksdags början, äfvensom ej mindre de berättelser angående riksbanken, som afgifvits af Riksdagens år 1893 församlade revisorer af statsverket, riksbanken och riksgäldskontoret och de för granskning af afdelningskontoren af Riksdagen utsedde särskilda revisorer, än ock fullmäktiges i utskottets memorial n:o 1 till Riksdagen öfverlemnade berättelse samt de redogörelser, hvilka från styrelserna för riksbankens afdelningskontor beträffande samna kontors rörelse och förvaltning kommit utskottet till handa.

Metalliska
kassan. For-
dringar i lö-
pande räk-
ning å utri-
kes ort.

Riksbankens metalliska kassa har under år 1893 vexlat mellan högst 20,35 millioner den 31 maj och lägst 18,95 millioner kronor den 23 december samt har, då densamma vid årets början utgjorde 19,66 millioner och vid dess slut 19,07 millioner kronor, således på det hela minskats med 0,59 million kronor. Af den vid årets slut befintliga metalliska kassan utgjorde 16,65 millioner guld och 2,41 millioner konventionsskiljemynt, pregladt enligt lagen om rikets mynt den 30 maj 1873, och af den under året inträffade minskningen belöper 0,17 million å guldet och 0,42 million å konventionsskiljemyntet.

Det i metalliska kassan ingående guldförrådet har under år 1893 vexlat mellan högst 16,82 millioner den 31 januari och lägst 16,52 millioner den 12 augusti, då metalliska kassan tillhopa utgjorde 19,90 millioner, hvadan äfven vid detta tillfälle, likasom under hela året, föreskriften i § 6 af reglementet, att guldkassan skall svara mot minst $\frac{1}{5}$ -delar af kassan i sin helhet, varit iakttagen.

Riksbankens fordringar i löpande räkning hos bankinrättningar eller handelshus å utrikes ort hafva under år 1893 undergått betydliga vaxlingar, i det att desamma, som vid årets början utgjorde 8,22 millioner kronor, derefter successivt stego till 15,62 millioner den 18 februari, då de uppnådde sitt högsta belopp under året. Från denna tid sjönko de oafbrutet till den 10 juni, då de utgjorde 2,38 millioner, gingo derefter något uppåt, men sjönko sedan åter ända ned till 2,28 millioner den 19 augusti, hvilket är det lägsta beloppet under året. Efter denna tid hafva dessa fordringar ökats samt uppgingo vid årets slut till 11,39 millioner kronor. På sätt af denna redogörelse framgår, voro riksbankens behållningar i löpande räkning å utrikes ort under en stor del af året stadda i sjunkande och detta i sådan grad, att fullmäktige funno nödigt att genom täta förhöjningar i riksbankens offentliggjorda köpkurser för vaxlar på utlandet söka tillföra banken någon större del af den inom landet befintliga samt i och för sig alldeles icke ringa tillgången på skeppningsvaxlar, betalbara i utländsk valuta. Huru af sådan anledning köpkurserna under en del af året hastigt stego, visa följande ur riksbankens annonser antecknade kurser för köp af 3 månaders vaxlar:

1 pund sterling	$\frac{4}{7}$ 18: 05	$\frac{7}{7}$ 18: 06	$\frac{25}{7}$ 18: 08	$\frac{8}{8}$ 18: 09
100 riksmark	88: 15	88: 20	88: 25	88: 25
100 francs (Paris)	71: 50	71: 50	71: 25	71: 55.

Det befans emellertid, att dessa åtgärder — kursernas höjande, särskildt hvad angick valutor å England — icke ledde till målet. En

af landets främsta aktiebanker hade nemligen sedan någon tid drifvit en så beskaffad konkurrens med riksbanken på ifrågavarande område, att hvarje af riksbanken publicerad höjning i köpkursen å utländska vaxlar möttes från aktiebankens sida med anbud af köp till än högre kurser*), hvartill kom, att samma bank enskildt erbjöd större försäljare af ifrågavarande slags vaxlar sådana öfverkurser, att af dessa vaxlar inga nämnvärda belopp kunde finna vägen till riksbankens kassar.

Då riksbankens å vista-tillgångar i utlandet måste anses alltför obetydliga att kunna tillfredsställa motsedd efterfrågan på utländska valutor samt de gjorda försöken från fullmäktiges sida att genom höjda köpkurser å utländska vaxlar öka samma tillgångar på grund af ofvan antydda konkurrens visade sig fruktlösa, funno fullmäktige nödigt att på andra vägar indraga någon del af riksbankens utelöpande sedelstock, i hvilket afseende föredragande fullmäktigen föreslog samt fullmäktige den 12 augusti beslöto en betydlig förhöjning i såväl in- som utlåningsräntan, nemligen med en hel procent, så att högsta depositionsräntan höjdes från tre till fyra procent och lägsta vaxeldiskontot från fyra till fem procent.

Sådana voro de skäl, som föranledde den nu ifrågavarande ränteförhöjningen. Den berodde — på sätt af föredragande fullmäktigen framhållits — icke af penningmarknadens läge vid tillfället, utan i främsta rummet af andra förhållanden, till hvilka fullmäktige med afseende på riksbankens ställning såsom den förnämsta sedelutgifvande banken i riket ansågo sig nödgade att taga hänsyn. Men var sålunda den hufvudsakliga anledningen till ränteförhöjningen af mera tillfällig beskaffenhet, blef också — då nämnda anledning snart nog undanröjdes — förhöjningen ej heller länge bestående. Redan den 5 oktober — då riksbankens utländska behållningar betydligt ökats — kunde fullmäktige besluta återföra riksbankens såväl in- som utlåningsränta till hvad den varit före den beslutade förhöjningen.

Sammanräknas de tillgångar, å hvilka riksbanken enligt § 5 mom. 1 i bankoreglementet eger utgifva sedlar, nemligen metalliska kassan, på utrikes ort nedsatt eller under transport derifrån varande, mot sjöfara försäkradt guldmynt eller omyntadt guld, äfvensom på utrikes ort i löpande räkning innestående medel, befinnas desamma, som vid 1893 års början utgjorde 27,88 millioner, hafva varit högst den 18 februari

	⁴ / ₇	⁷ / ₇	²⁵ / ₇	⁸ / ₈
*) 1 pund sterling	18: 06	18: 07	18: 09	18: 10
100 riksmark	88: 20	88: 25	88: 30	88: 30
100 francs (Paris)	71: 60	71: 60	71: 55	71: 65

Desse kurser hafva annonserats i Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning å ofvan uppgifna dagar.

med 35,68 millioner och lägst den 19 augusti med 22,19 millioner, hvarefter de under återstoden af året småningom ökats, så att de den 31 december uppgingo till 30,46 millioner kronor.

*Sedelskulden
och de valutor,
på hvilka
den grundas.*

Högsta beloppet af riksbankens under år 1893 utelöpande sedlar, som vid årets början var 44,02 millioner, har varit 47,83 millioner kronor, hvartill sedelskulden uppgick den 30 december. Lägsta utestående sedelskulden har åter utgjort 36,59 millioner den 18 februari.

Af de valutor — utom metallisk kassa och fordringar i löpande räkning å utrikes ort — hvarå enligt § 5 mom. 2 i bankoreglementet sedelutgifning får grundas, nemligen lätt säljbara utländska statspapper, statens, allmänna hypoteksbankens och andra inhemska obligationer, som å utländsk börs noteras, äfvensom vexlar, betalbara inom eller utom riket, har under år 1893 tillgången, som vid årets början uppgick till 51,99 millioner kronor, vexlat mellan högst 56,17 millioner den 30 december och lägst 44,08 den 18 februari. Den förenämnda högsta för året antecknade tillgången i dylika valutor fördelades i följande poster:

utländska statspapper	7,95	millioner kronor
statens m. fl. obligationer, noterade å utländsk börs	10,76	» »
vexlar, betalbara inom landet	24,01	» »
vexlar, betalbara utom landet	13,45	» »

De utländska statspapperen, som vid årets början bokförts till ett värde af 6,49 millioner, hafva således ökats med ett bokfördt värde af 1,46 millioner kronor, hvilken ökning dock uppväges genom en i det närmaste motsvarande minskning i de svenska obligationerna. Under året hafva nemligen till kurser, som vexlat mellan 85,3 och 87 procent inköpts tyska och preussiska 3 procents statsobligationer, till hvilket i flera poster fördelade inköp, på sätt i Riksdagens revisorers samt i fullmäktiges berättelser närmare omförmäls, medel erhållits genom försäljning af svenska obligationer, nemligen dels statens 3½ procent och dels Allmänna hypoteksbankens 4½ procent till ett ungefärligen motsvarande belopp. Dessa inköp och försäljningar togo sin början den 5 maj, men afstannade i det närmaste den 10 juni, då fullmäktige, som bestämt salukursen å hypoteksbanksobligationerna till 102,50 procent, efter inhemtande, att all anledning vore antaga, att samma obligationer, som i Hamburg för riksbankens räkning genom en dervarande bank såldes eller utbjödos till nämnda kurs, åter genom förmedling af en härvarande bank köptes tillbaka till Sverige för 102,75 procent, funno sitt syftemål, att genom de svenska papperens försäljning i Tyskland bereda riksbanken tillgång till riksmarksvaluta för inköp af tyska statspapper, vara genom

slik återförsäljning förfeladt samt därför höjde ofvannämnda salukurs till 103 procent.

För att utröna, huruvida de bokförda värdena kunna anses motsvaras af det antagliga saluvärdet å riksbankens obligationer, har utskottet låtit med ledning af de i »Hamburger Geld- und Effecten-Börse» och »L'Economiste français» för 1893 intagna kurslistor för 3 dagar i hvarje månad, nemligen en i början, en i medlet och en i slutet af månaden, uträkna de å börserna i Hamburg och Paris noterade obligationernas värde enligt medelkursen för året, hvarvid utskottet funnit följande förhållande mellan det bokförda och det enligt nämnda medelkurs beräknade saluvärdet:

	Bokföringskurs (i de flesta fall lika med inköpskursen).	Bokfördt värde. Kronor	Medel- kurs 1893 *).	Medelkurs- värde. Kronor
Riksgäldskontorets 3½ % obligationer af 1886	94 %	2,049,701 44	96,02 %	2,080,886 10
» » » » » 1890	95 %	1,362,088 89	95,99 %	1,876,300 49
Allmänna hypoteksbankens 4½ % obligationer af 1880 och 1883	100 à 97,54 %	2,062,722 20	102,77 %	2,138,643 70
Allmänna hypoteksbankens 3½ % obligat. af 1886	97 à 94½ %	1,206,346 65	93,27 %	1,184,419 44
Hypotekskassans för Sveriges städer 4½ % obliga- tioner af 1882	102,85 %	782,977 50	100,66 %	770,079 60
Hypotekskassans för Sveriges städer 3½ % obliga- tioner af 1888	95 %	175,940 —	88,76 %	164,383 52
Tyska statens 3½ % obligationer af 1887	99 %	262,845 —	100,33 %	267,539 34
» 3 % » af 1891 och 1893	86,90 %	984,018 67	86,26 %	981,075 99
Hamburger Staats 3½ % Rente	100 %	961,995 —	97,85 %	945,460 26
Proussiska 4 % statsobligationer af 1876	96,95 %	3,626,713 05	107,04 %	3,963,193 65
» 3 % » af 1893	86,90 %	477,204 83	86,31 %	476,219 02
Danska statens 3½ % statsobligationer af 1887 ...	97½ %	695,760 —	94,66 %	674,780 16
Italienska statsgaranterade 3 % obligationer af 1889	58,6 %	829,776 —	55,05 %	782,892 66
Franska statens 3 % rentes af 1891	92,41 %	116,678 23	97,89 %	124,453 75
Summa kronor	—	15,594,767 46	—	15,930,327 68

*) Endast i fråga om de franska 3 % rentes är beräkningen gjord enligt noteringar å börsen i Paris; alla öfriga äro gjorda enligt noteringar i Hamburg.

Förutom de i denna tabell omförmälda obligationer innehade riksbanken vid 1893 års slut äfven följande obligationer, som icke noterats å utländsk börs, nemligen:

	Bokförings- (= inköps-) kursen.	Bokfördt värde. Kronor.	Kurs enligt senasto notering i Stock- holm.	Värde enligt senasto notering i Stockholm 1893. Kronor.
Riksgäldskontorets 3,6 % obligationer af 1887 ...	100 à 100,75 %	1,315,000	96,75 %	1,269,360
Allmänna hypoteksbankens 3 1/2 % obligationer af 1889	96,50 %	1,798,475	94,50 %	1,752,975
Vermlands hypoteksförenings 4 % obligationer af 1855	91,92 %	7,650	100 %	8.500
Elfsborgs, Göteborgs och Bohus läns hypoteks- förenings 4 % obligationer af 1857	90 %	3,600	100 %	4,000
Jernkontorets 4 % obligationer af 1886	98 %	387,100	97 %	383,150
Stockholms inteckningsgarantiaktiebolags 3 1/2 % obligationer af 1889	96,50 %	563,560	87,25 %	509,540
Summa kronor	—	4,075,385	—	3,927,525

Om till summan af de å utländsk börs noterade obligationernas värden, nemligen

	det bokförda	det enligt medelkurs beräknade
läggas värdena å de å sådan börs ej noterade	kr. 15,594,767: 46	kr. 15,930,327: 68
erhållas följande värden	» 4,075,385: —	» 3,927,525: —
	kr. 19,670,152: 46	kr. 19,857,852: 68

af hvilka värden framgår, att obligationernas på ofvannämnda sätt beräknade marknadsvärden öferskjuta de bokförda värdena med kronor 187,700: 22.

Samtliga här ofvan omförmälda obligationer få — med undantag allenast af jernkontorets och Stockholms inteckningsgarantiaktiebolags, tillsammans bokförda till 950,660 kronor och med ett enligt hvad ofvan anförts beräknadt saluvärde vid årets slut efter senaste notering af 892,690 kronor — tjena såsom underlag för riksbankens sedelutgifning.

Den obegagnade sedelutgifningsrätten var vid 1893 års början 28,87 millioner samt har under årets lopp varit högst den 18 februari

med 43,17 millioner och minst den 30 juni med 22,75 millioner kronor. Vid årets slut utgjorde den 27,63 millioner, men skulle, om då tillämpats enahanda grunder för sedelstockens beräkning, som gälde till medlet af år 1887, då i sedelskulden skulle inberäknas äfven beloppen af de på folioräkning innestående medel samt utelöpande postvexlar, under i öfrigt lika förhållanden, hafva utgjort endast 14,10 millioner kronor.

Omfattningen af riksbankens utländska affärer har varit större under år 1893 än närmast föregående år, i det att beloppet af vaxelköpen och dermed jemförliga transaktioner under år 1893 utgjort 132,85 millioner och försäljningarna 125,88 millioner kronor eller tillhopa 258,73 millioner mot 239,03 millioner kronor under år 1892.

Utländska
vaxelrörelsen.

Största delen af denna rörelse kommer på hufvudkontoret. Af de öfriga kontoren, som haft befattning med köp och försäljning af utländska vaxlar, har kontoret i *Göteborg* under år 1893 köpt sådana för följande belopp i jemnade tal: pund sterling 167,900, riksmark 437,700, francs 264,200 samt danska och norska kronor 712,500, motsvarande 4,302,000 kronor i svenskt mynt. Vaxelförsäljningarna hafva omfattat pund sterling 5,100, riksmark 295,100, francs 16,700 samt kronor å Kristiania 40,000 och å Köpenhamn 36,700, utgörande i svenskt mynt 444,500 kronor. Under år 1892 utgjorde vaxelköpen i rundt tal 5,03 millioner och försäljningarna 0,54 million kronor.

Vid kontoret i *Malmö* hafva såsom vanligt trasseringarna öfverstigit beloppet af hvad som köpts. De köpta vaxlarna hafva nemligen utgjort i runda tal: pund sterling 82,900, riksmark 377,300, francs 59,300 samt danska kronor 49,300 och norska kronor 29,600 eller tillsammans i svenskt mynt 1,95 millioner kronor. Deremot hafva sålts pund sterling 110,100, riksmark 1,566,500, francs 464,100 och kronor på Köpenhamn 5,200 eller i svenskt mynt tillsammans 3,21 millioner kronor. Danska sedlar hafva vid kontoret inlösts till belopp af 2,56 millioner och norska sådana för 0,44 million kronor.

Äfven vid afdelningskontoren i *Hernösand*, *Jönköping*, *Kalmar* och *Karlstad* har under år 1893 drifvits utländsk vaxelrörelse, dock endast genom köp af utrikes vaxlar, enär trasseringsrätt icke medgifvits dessa kontor. Endast vid kontoret i *Hernösand* hafva dock vaxelköpen uppgått till mera betydande belopp, nemligen i pund sterling, riksmark, francs och floriner samt danska och norska kronor till sammanlagdt belopp i svenskt mynt af 1,80 millioner kronor.

Den i bokslutet beräknade vinsten å utländska vaxelrörelsen uppgår för år 1893 till brutto kronor 328,749: 68 och netto kronor 188,805: 21, utvisande en minskning i denna senare i förhållande till

1892 års motsvarande vinst af kronor 106,515: 62. Anledningen till ifrågavarande minskning är i fullmäktiges berättelse närmare angifven.

Angående
riksbankens
deltagande i
teckning af
lån samt om
ökningen af
obligations-
tillgången.

Under år 1893 har fråga ej förevarit om riksbankens deltagande i något nytt, vare sig för ut- eller inländsk räkning upptaget, lån.

Riksbankens obligationstillgång har, såsom förut antydts, på det hela ökats med något mer än 1,46 millioner kronor, hvilken ökning uteslutande faller på de utländska obligationerna. De inländska hafva deremot i motsvarande mån minskats, nemligen med 1,47 millioner kronor; hänvisande utskottet i öfrigt till den ofvan i fråga om riksbankens obligationer lemnade utredningen.

Upplånings-
vörelsen.

Beträffande riksbankens upplåningsrörelse och hvad först angår de på *upp- och afskrifningsräkning* insatta medlen, uppgingo dessa vid 1893 års början, för samtliga riksbankskontoren räknadt, till 3,97 millioner kronor samt hafva under årets lopp vexlat mellan högst 4,34 och lägst 3,60 millioner kronor på 4,215—4,055 räkningar. Af dessa komma på hufvudkontoret 3,266—3,054 räkningar med högst 3,42 och lägst 2,73 millioner kronor, hvarjemte antalet räkningar och belopp, i jemna tusental upptagna, utgjorde vid afdelningskontoret i:

Göteborg ...	mellan	235,000	och	131,000	kronor på	176—140	räkningar
Malmö	»	135,000	»	63,000	»	»	126—77
Falun	»	127,000	»	44,000	»	»	87—37
Hernösand	»	184,000	»	21,000	»	»	49—32
Jönköping	»	155,000	»	66,000	»	»	109—94
Kalmar	»	62,000	»	17,000	»	»	133—105
Karlstad ...	»	106,000	»	62,000	»	»	168—114
Luleå	»	179,000	»	104,000	»	»	152—67
Vexjö	»	84,000	»	31,000	»	»	62—43
Visby	»	99,000	»	45,000	»	»	133—77
Östersund	»	115,000	»	25,000	»	»	132—97

Depositionsmedlen hafva vid hufvudkontoret vexlat mellan 8,83 millioner och 6,50 millioner kronor på 2,096—1,811 bevis samt utgjorde i jemna tusental vid afdelningskontoret i:

Göteborg	mellan	267,000	och	147,000	kronor på	76—41	bevis
Malmö	»	69,000	»	12,000	»	»	16—8
Falun	»	139,000	»	25,000	»	»	70—16
Hernösand	»	56,000	»	38,000	»	»	34—21
Jönköping	»	286,000	»	201,000	»	»	113—83
Kalmar	»	128,000	»	74,000	»	»	92—43
Karlstad	»	262,000	»	50,000	»	»	117—43

Luleå.....	mellan	72,000	och	47,000	kronor på	39—34	bevis
Vexjö	»	79,000	»	13,000	»	38—12	»
Visby.....	»	61,000	»	45,000	»	29—21	»
Östersund	»	286,000	»	235,000	»	73—60	»

De utan ränta och på s. k. *folioräkning* inestående medlen, som skola på anfordran återbetalas, hafva enligt de månadsvis meddelade sammandragen öfver riksbankens ställning för banken i sin helhet vid ett tillfälle under år 1893 uppgått till 15,²⁶ millioner och ej någon gång understigit 8,⁰¹ millioner kronor. Hvad särskildt angår hufvudkontoret, var dess skuld störst den 28 februari med 11,⁵⁰ millioner och lägst den 30 juni med 4,⁴⁰ millioner kronor på 80—68 räkningar. Vid afdelningskontoren vaxlade skulden å folioräkning på sätt följande sammanställning utvisar:

Göteborg.....	mellan	644,000	och	138,000	kronor på	7	räkningar
Malmö	»	3,327,900	»	1,815,000	»	7. å 5	»
Falun	»	438,000	»	50,000	»	2 å 1	»
Hernösand ...	»	572,000	»	96,000	»	3	»
Jönköping ...	»	416,000	»	53,000	»	3	»
Kalmar	»	510,000	»	77,000	»	3	»
Karlstad	»	420,000	»	37,000	»	3	»
Luleå	»	537,000	»	78,000	»	4 å 2	»
Vexjö	»	255,000	»	10,000	»	3 å 1	»
Visby	»	162,000	»	12,000	»	3	»
Östersund ...	»	371,000	»	42,000	»	5 å 2	»

Riksbankens utlåningsrörelse har, enligt hvad en sammanfattning af de till fullmäktige från de särskilda kontoren ingående rapporter gifver vid handen, under år 1893 omfattat ett belopp af högst 78,³⁷ millioner och lägst 64,⁰⁶ millioner kronor, uttagen å beviljade kassakreditiv häri inberäknade. Af detta belopp komma för vaxlar högst 27,⁰⁸ och lägst 18,⁴⁶, för kassakreditiv högst 7,⁷⁷ och lägst 5,⁶⁷ samt för den egentliga lånerörelsen 43,⁵² och 39,⁹³ millioner kronor.

Vid jemförelse af förhållandena vid 1893 års början och slut befinnes, att riksbankens fordringar för vaxlar, lån och kreditiv, med inberäknande af hvad, som var på indrifning beroende, utgjorde:

	den 31 december 1892	den 31 december 1893
vaxlar	kr. 23, ⁰⁶ millioner	kr. 23, ⁹⁹ millioner
lån	» 41, ⁹⁸ »	» 41, ⁷⁰ »
kassakreditiv...	» 6, ⁸⁸ »	» 6, ⁵¹ »
	kr. 71, ⁹² millioner	kr. 72, ²⁰ millioner.

Utlåningsrörelsen på det hela har således under året ökats med 280,000 kronor.

På lagsökning och indrifning beroende medel.

Ett sammandrag af de särskilda riksbankskontorens på lagsökning och indrifning beroende fordringar visar följande ställning vid 1893 års slut:

	Vexlar, lån och kassa- kreditiv.	Afbetal- ningslån.	Summa.
Vid hufvudkontoret	134,192 04	25,302 81	159,494 85
» kontoret i Göteborg	82,112 89	33,319 32	115,432 21
» » Malmö	— —	2,504 28	2,504 28
» » Falun	— —	10,800 —	10,800 —
» » Hornösand	2,342 31	7,508 26	9,850 57
» » Jönköping	1,445 38	3,240 —	4,685 38
» » Kalmar	9,202 10	460 —	9,662 10
» » Karlstad	6,540 68	8,748 81	15,289 49
» » Luleå	66,983 67	42,515 59	109,499 26
» » Vexjö	24,950 —	26,297 55	51,247 55
» » Visby	6,962 79	801 03	7,763 82
» » Östersund	7,222 99	3,746 15	10,969 14
Kronor	— —	— —	507,198 65

Till detta belopp bör läggas summan af de vid 1893 års slut inom linien förda fordringarne, hvilka, om denna bokföringsåtgärd ej vidtagits, skulle hafva inräknats i de på indrifning beroende fordringarna .....

kr. 555,102: 84
kr. 1,062,301: 49.

Drages härifrån beloppet af de vid 1893 års början på indrifning beroende medlen .....

» 684,354: 23,
utvisar skillnaden .....

kr. 377,947: 26,
huru ställningen under årets lopp försämrats.

Det ojemförligt största beloppet af de på s. k. osäker räkning förda fordringarna härleder sig från försträckningar, som dels vid hufvudkontoret och dels vid afdelningskontoren i Göteborg och Karlstad beviljats två större bruksaffärer, hvilka hos riksbanken diskonterat vexlar

accepterade af en såsom fullt solid ansedd exportfirma i Göteborg, samt äfven erhållit kredit under formen af kreditiv eller hypotekslån. De belopp, som till följd af de antydda bruksaffärernas fallissement och firmans insolvens vid 1893 års slut förts inom linien uppgå till sammanlagdt 234,500 kronor i kapital, hvartill, enligt hvad nu mera blifvit känt, torde böra läggas ytterligare 60,000 kronor, utlånade mot in-teckningssäkerhet, som visat sig värdelös, ehuru riksbankens fordran föll inom halfva taxeringsvärdet. De förluster, som ifrågavarande låne-transaktioner kunna åsamka riksbanken äro icke och kunna ännu icke på länge blifva till siffran kända, men att de måste blifva betydliga är klart nog af den framställning, som fullmäktige i sin berättelse lemnat. Fordringarnas uppförande å s. k. osäker räkning innefattar emellertid i och för sig endast en välbetänkt och af förhållandena påkallad bok-föringsåtgärd, som icke utöfvar något inflytande på de utsigter, som kunna finnas, att någon del af fordringarna framdeles kan inflyta. Så-dant har, enligt hvad utskottet under hand inhemtat, redan inträffat, i det att den ena af ofvan antydda bruksaffärer erhållit ackord, som tillför riksbanken en utdelning å de inom linien förda fordringarna med omkring 50,000 kronor.

I sammanhang med granskningen af riksbankens på indrifning be-roende fordringar har utskottet till behandling förehaft de i fullmäkti-ges protokoll antecknade framställningar, som under tiden från den 15 januari 1893 till samma dag innevarande år gjorts hos fullmäktige om beviljande af ackord. Härvid har utskottet funnit, att af de beviljade ackorden en del omfattat upp till 50 procent kapitalinbetalning å riks-bankens fordran, men att undantagsvis äfven vida lägre ackord med-gifvits. Bland nu antydda undantagsfall förekomma två, vid hvilka de ackordsvis erbjudna beloppen varit synnerligen små, nemligen endast 2 å 4 procent öfver hvad i utdelning i konkurserna beräknats kunna erhållas, om dessa fått i vanlig ordning fortgå. I det ena af dessa fall hafva, enligt hvad handlingarna utvisa, åtskilliga omständigheter förefallit, som föranledt ett afdelningskontors styrelse, hvilken haft att yttra sig i ärendet, att afstyrka bifall till ansökningen samt två af full-mäktige att mot det beviljade ackordet anmäla reservation.

*Beviljade
ackord under
1893.*

För lånerörelsen använda medel.

De för lånerörelsen i sin helhet vid de särskilda riksbankskontoren anordnade medel hafva utgjort:

	vid 1893 års början	vid 1893 års slut	i medeltal för hela året
	kronor	kronor	kronor
vid hufvudkontoret.....	26,700,000: —	26,650,000: —	26,681,000: —
» kontoret i Göteborg ...	12,800,000: —	12,300,000: —	12,730,000: —
» » Malmö	9,300,000: —	9,000,000: —	9,250,000: —
» » Falun	1,200,000: —	1,200,000: —	1,200,000: —
» » Hernösand	4,300,000: —	5,700,000: —	5,390,000: —
» » Jönköping	2,150,000: —	2,450,000: —	2,430,000: —
» » Kalmar	1,100,000: —	1,100,000: —	1,130,000: —
» » Karlstad	2,000,000: —	2,000,000: —	2,080,000: —
» » Luleå	2,400,000: —	2,425,000: —	2,580,000: —
» » Vexjö	2,000,000: —	2,000,000: —	2,000,000: —
» » Visby	1,200,000: —	1,400,000: —	1,290,000: —
» » Östersund	1,550,000: —	1,600,000: —	1,750,000: —

Vinsten å lånerörelsen.

För de särskilda kontorens vinst å *lånerörelsen* i förhållande till medelbeloppet af låneförslaget lemnas här nedan redogörelse, hvarvid för afdelningskontoren afdrag skett för förvaltningsutgifter, så att den för dem angifna vinst är verklig nettovinst, i motsats till hvad angår hufvudkontoret, der dessa utgifter icke kunna fränskiljas och med afseende på hvilket kontor sålunda icke heller kan beräknas, huru mycket af desamma särskildt belöper på utlåningsrörelsen.

Berörda vinst utgjorde:

vid hufvudkontoret	(bruttovinst)	2,96	procent	kronor	788,911: 94
» kontoret i Göteborg ...	(nettovinst)	3,32	»	»	422,504: 55
» » Malmö	»	4,09	»	»	378,600: 52
» » Falun	»	2,00	»	»	24,038: 53
» » Hernösand ..	»	3,73	»	»	200,844: 38
» » Jönköping ..	»	3,11	»	»	75,590: 11
» » Kalmar	»	2,17	»	»	25,042: —
» » Karlstad	»	0,30	»	»	6,258: 71
» » Luleå	»	3,85	»	»	99,287: 66
» » Vexjö	»	2,24	»	»	44,797: 70
» » Visby	»	3,73	»	»	48,061: 49
» » Östersund ...	»	3,62	»	»	63,305: 31

kronor 2,177,242: 90

	Transport kronor 2,177,242: 90
Då motsvarande vinst för år 1892 uppgick till	» 2,461,231: 24
har vinsten på lånerörelsen för 1893 således understigit den för närmast föregående år med	kronor 283,988: 34

Hvad angår de särskilda kontorens nettovinst står nu såsom vanligt Malmökontoret främst, hvarefter följa kontoren i Luleå, Hernösand och Visby, Östersund, Göteborg, Jönköping, Vexjö, Kalmar, Falun och Karlstad. Beträffande de två sistnämnda kontoren torde böra anmärkas, att det i Falun haft att under året betala till hufvudkontoret återstående förskott till omkostnader för kontorets öppnande under 1892, hvilken återstod, uppgående till 11,150 kronor, under året blifvit hufvudkontoret godtgjord af Falukontorets behållning, hvilken senare af sådan anledning måst upptagas till ett med ifrågavarande återbetalning minskadt belopp; samt att anledningen till att det senare kontoret, det i Karlstad, lemnat så ringa vinst är att söka deri, att inom linien måst föras ett belopp af 60,000 kronor för diskonterade vaxlar åt en större bruksaffär i i Vermland, hvarigenom kontorets vinst med motsvarande belopp minskats.

Afdelningskontorens förvaltningsutgifter voro (öretal oräknade) under år 1893 enligt kontorens i berättelserna lemnade uppgifter:

vid kontoret i	Göteborg	kr.	73,781: —
»	» Malmö	»	46,166: —
»	» Falun	»	29,971: —
»	» Hernösand	»	24,075: —
»	» Jönköping	»	27,356: —
»	» Kalmar	»	27,041: —
»	» Karlstad	»	27,223: —
»	» Luleå	»	25,186: —
»	» Vexjö	»	23,559: —
»	» Visby	»	14,080: —
»	» Östersund	»	22,871: —

Skulle dessa utgifter icke fråndragas, utan kontorens vinst beräknas på sätt här ofvan egt rum med afseende på hufvudkontoret, utgör vinsten för:

kontoret i Göteborg	3,90	procent	kr. 496,286: —
» Malmö	4,59	»	» 424,766: —
» Falun	3,75	»	» 45,009: —

kontoret i Hernösand	4,17	procent	kr. 224,919: —
» Jönköping	4,24	»	» 102,964: —
» Kalmar	4,61	»	» 52,083: —
» Karlstad	1,61	»	» 33,482: —
» Luleå	4,82	»	» 124,474: —
» Vexjö	3,42	»	» 68,357: —
» Visby	4,82	»	» 62,141: —
» Östersund	4,92	»	» 86,176: —

*Vinsten å
riksbankens
rörelse samt
de hufvudsak-
liga inkomst-
och utgifts-
posterna.*

I likhet med hvad förut skett får utskottet här meddela följande redogörelse för de i riksbankens bokslut ingående viktigaste inkomst- och utgiftsposterna för år 1893.

Inkomster och vinster:

1:o. Vinst på upp- och utlånings- rörelsen	kr. 2,177,242: 90	
hvarifrån bör afdragas	» 11,150: —	
som intjenats af afdelningskontoret i Falun, men åtgått för betalning af ett af hufvudkontoret lem- nadt förskott för bestridande af omkostnader för öppnandet år 1892 af samma afdelningskontor.		kr. 2,166,092: 90
2:o. Räntor af statspapper och obligationer		
a) inhemska	kr. 505,027: 94	
b) utländska	» 247,466: 86	» 752,494: 80
3:o. Vinst vid köp och försäljning af obligationer ..	»	42,912: 39
4:o. » vid inlösen af utlottade obligationer	»	3,091: 07
5:o. » på utrikes vaxelrörelsen	»	188,805: 21
6:o. » på såldt papper från Tumba bruk efter af- drag af riksbankens till 19,300 kronor uppgående kostnader för nya byggnader vid bruket	»	80,118: 77
7:o. Afgifter för förseglade deposita	»	1,359: 05
8:o. » » öppna	»	19,900: 09
9:o. Vinst på utländskt guldmynt (hufvudkontoret) ..	»	189: 96
10:o. Öfriga inkomster och vinster	»	7,236: 69
		Transport kr. 3,262,200: 93

	Transport kr. 3,262,200:	93
11:o. Saldo vid årets slut af upplupna, ej betalna räntor, jemfördt med detsamma vid föregående års slut..... »	19,369:	88
	<hr/>	
	Kronor 3,281,570:	81

Utgifter och förluster:

1:o. Räntor på äldre lånebanksobligationer	kr.	9,463:	79
2:o. Fullmäktiges arfvoden samt aflöning till tjänstemän och vaktbetjente vid hufvudkontoret	»	353,085:	21
3:o. Pensionsstaten	»	58,166:	67
4:o. Vägörenhetsbidrag	»	14,718:	—
5:o. Förvaltningsutgifter vid hufvudkontoret	»	352,418:	46
6:o. Öfriga utgifter och förluster	»	10,430:	36
	<hr/>		
	Kronor 798,282:		49

Då från <i>inkomster och vinster</i>	kr.	3,281,570:	81
dragas <i>utgifter och förluster</i>	»	798,282:	49
blifver behållna vinsten för år 1893	kr.	2,483,288:	32

Motsvarande vinstsiffra för år 1892 utgjorde kronor 2,801,446: 37 eller kronor 318,158: 05 mera än 1893.

Denna nedgång i riksbankens behållna vinst för sistnämnda år torde bero på flera samverkande omständigheter, bland hvilka kunna nämnas *dels* den jemförelsevis ringa vinst, som uppkommit af riksbankens utrikes vaxelrörelse, för hvilket förhållande fullmäktige i sin berättelse angifvit de i deras tanke förefintliga orsaker; *dels* ock i viss mån de af omständigheterna föranledda öfverföringarna af stora fordringsbelopp från kapitalräkningen till s. k. osäker räkning.

En åtgärd, som fullmäktige med afseende på riksbankens rörelse under året vidtagit, vill utskottet särskildt omförmåla, enär den synes utskottet egnad att i viss mån leda samma rörelse in på nya vägar, hvilka utan tvifvel kunna verka fördelaktigt för riksbanken sjelf och för hela landets bankväsende. Utskottet åsyftar härmed det af fullmäktige i berättelsen för 1893 under § 23 omförmålda, under samma år för första gången lemnade medgifvandet för enskilda bankinrättningar, som af Kongl. Maj:t oktrojerats, att under

vissa vilkor i riksbanken rediskontera af dem diskonterade vaxlar på högst 6 månader mot åtnjutande dervid af ett särskildt s. k. återgångs- eller returdiskonto, att utgå efter hvarje års slut. Af detta medgifvande hafva hittills fyra enskilda sedelutgifvande banker och två aktiebanker begagnat sig. De största belopp, som enligt hittills gjorda bestämmelser få på en gång för hvarje bank rediskonteras, är en million kronor. Om det för de rediskonterade vaxlarne erlagda diskontot under året uppgått till visst belopp (minst 20,000 kronor, om högsta rediskonteringsbeloppet varit en million kronor), återbetalar riksbanken af det erlagda diskontot ett återgångsdiskonto, som för närvarande är bestämdt till $\frac{1}{2}$ procent under riksbankens för hvarje fall gällande lägsta diskonto.

Då denna låneform är ny, torde deri anledningen vara att söka, att den hittills icke kommit till större användning; lärande såsom en bidragande orsak dertill ock få räknas, att fullmäktige med rätta varsam samt utstakat gränserna för densamma.

Särskildt är denna rediskontering af betydelse, såsom egnad att öka möjligheten af en större spridning af riksbankens sedlar, i det att de enskilda bankerna utan tvifvel i bredd med det från början af innevarande år genom den höjda bevillningsafgiften å utelöpande sedlar inträffade fördyrandet af deras egen sedelutgifning möjligen skola finna mera fördelaktigt att genom rediskontering hos riksbanken af vaxlar förskaffa sig och använda riksbankssedlar i stället för att i så stor utsträckning som eljest anlita sin egen sedelutgifningsrätt. Sedd ur nu antydda synpunkter, finner utskottet den af fullmäktige under sistlidna år beslutade rediskonteringen vara egnad att främja en önskvärd och å ömse sidor behöflig samverkan mellan riksbanken och de enskilda penninginstituten i riket, en samverkan, som, i den mån särskildt de sedelutgifvande bankerna begagna sig af rediskonteringen, utan allt tvifvel bäst är egnad att underlätta genomförandet af det allt mer omfattande önskemålet, att riksbanken må komma att ensam öfvertaga all sedelutgifning i landet.

Under år 1893 hafva fullmäktige vidtagit den åtgärden att låta utsträcka riksbankens expeditionstid vid kontoren i Stockholm till kl. 3 e. m. Visserligen synes — att döma af hvad vid beslutets fattande antecknats till protokollet — fullmäktige hafva tänkt sig åtgärden endast vara för tillfället eller en viss del af året behöflig; men antager utskottet,

att det skall visa sig vara med hänsyn till allmänhetens bekvämlighet och riksbankens egen fördel lämpligt att äfven framgent låta ifrågasvarande beslut om förrättningstidens utsträckning tillämpas.

På sätt här ofvan redan blifvit antydt, beviljades vid nästlidet års lagtima riksdag fullmäktige i riksbanken ansvarsfrihet dels för förvaltningen af denna banks hufvudkontor samt dess afdelningskontor i Göteborg, Malmö, Hernösand, Jönköping, Kalmar, Karlstad, Luleå, Vexjö, Visby och Östersund under år 1891 samt hvad beträffade kontoret i Hernösand, jemväl för den del af år 1890, detsamma varit i verksamhet, dels ock för de beslut och åtgärder, som finnas antecknade i fullmäktiges protokoll för tiden från och med den 15 januari 1892 till samma dag år 1893. Efter granskning af riksbankens hufvudkontors räkenskaper för år 1892 hafva Riksdagens senast församlade revisorer i afgifven berättelse anmält, att mot riksbankens förvaltning under den tid, granskningen omfattat, ej något varit att erinra samt att revisorerne för sin del ansåge, att ansvarsfrihet borde fullmäktige beviljas. De revisorer, som af Riksdagen utsetts att för ofvanberörda tid granska nämnda afdelningskontors förvaltning, hafva likaledes i sina öfver dessa förrättning afgifna berättelser tillstyrkt full ansvarsfrihet för sagda kontors styrelser; och som utskottet vid den nu verkställda undersökningen af riksbanken ej haft något att mot förvaltningen af densamma anmärka, utan funnit, att fullmäktige med omsorg och nit fullgjort det dem lemnade viktiga uppdrag, får utskottet hemställa,

att ansvarsfrihet må beviljas fullmäktige i riksbanken *dels* för förvaltningen af bankens såväl hufvud- som afdelningskontor under år 1892, *dels ock* för de beslut och åtgärder, hvilka finnas antecknade i fullmäktiges protokoll för tiden från och med den 15 januari 1893 till samma dag innevarande år.

Slutligen får utskottet anmäla, att utskottet framdeles i sammanhang med granskningen af bankoreglementet kommer att taga i vidare öfvervägande de i revisorerernas och fullmäktiges berättelser samt de senares protokoll förekommande ärenden, som, ehuru ej af beskaffenhet att in-

verka på frågan om ansvarsfrihet för fullmäktige, dock kunna finnas påkalla ytterligare pröfning.

Stockholm den 6 mars 1894.

På utskottets vägnar:

O. R. THEMPTANDER.